

آشنایی با مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی

نوشته: محمد جواد بخشی

معرفی مقاله

هدف این گزارش دراصل معرفی مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی است. بدین منظور، نگارنده نخست تاریخچه تأسیس مؤسسه را به اختصار بیان می‌دارد. سپس، به تبیین اهداف، وظایف، ارکان و سازمان، تشکیلات و پستهای سازمانی، امکانات، اداره اموراداری و مالی، پایگاه اطلاعاتی، اعتبارات، فضای کالبدی، تجهیزات و کتابخانه و مرکز اطلاع‌رسانی مؤسسه می‌پردازد. در پایان نیز فعالیتهای مؤسسه را در ابعاد پژوهشی، برنامه ریزی، آموزش و مهارت آموزی، انتشاراتی و مشاوره علمی بر می‌شمارد.

این گزارش را آقای محمد جواد بخشی عضو هیأت علمی و مدیر گروه آمار و کامپیوتر مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی تهیه نموده و در اختیار فصلنامه قرار داده‌اند که بدینوسیله از ایشان تشکر می‌شود.

"دفتر فصلنامه"

۱- مقدمه:

برای توسعه امر پژوهش و برنامه‌ریزی توسعه آموزش عالی و همکاری و همفکری با وزارت علوم، در سال ۱۳۴۸ مؤسسه تحقیقات و برنامه‌ریزی علمی و آموزشی تاسیس گردید. این مؤسسه با استفاده از محققان و پژوهشگران فعالیت گسترده‌ای را در زمینه‌های برنامه‌ریزی آموزشی برای دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و همچنین ایجاد زمینه‌های تحقیق و پژوهش با جذب فارغ التحصیلان و متخصصان رشته‌های مختلف آغاز نمود و به اشاعه فرهنگ تحقیق و برنامه‌ریزی دانشگاهی پرداخت.

مؤسسه تحقیقات و برنامه‌ریزی علمی و آموزشی در سال ۱۳۶۰ منحل گردید و متخصصان و نیروی انسانی با تجربه آن در سطح دانشگاهها و وزارت فرهنگ و آموزش عالی و سایر مؤسسات آموزشی و پژوهشی پراکنده گردیدند (سابقه مؤسسه تحقیقات و برنامه‌ریزی علمی و آموزشی، هدفها و فعالیت‌های آن در پیوست شماره ۱ ارائه گردیده است). در جریان طراحی برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و تدوین برنامه بخش آموزش عالی و تحقیقات، کمبود مطالعات و تحقیقات و اطلاعات مستند علمی در زمینه‌های مختلف احساس گردید که پس از بررسی‌های کارشناسی توسط تنی چند از متخصصان زمینه‌های علوم تربیتی، برنامه‌ریزی، مدیریت، اقتصاد و علوم اجتماعی از دانشگاههای تهران، تربیت معلم، شهید بهشتی، شیراز، اصفهان، تبریز و مشهد پیشنهاد گردید که مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی تاسیس گردد. تصویب مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی در تاریخ ۱۳۶۹/۱۲/۲۵ توسط شورای گسترش آموزش عالی انجام گرفت و نمودار سازمانی آن در تاریخ ۱۳۷۲/۵/۱۲ به تصویب سازمان امور اداری و استخدامی کشور رسید و مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی فعالیت خود را رسماً آغاز نمود.

نمودار سازمانی مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی در پیوست شماره ۲ نشان داده شده است.

۲- اهداف

به استناد بند ۸ سیاست‌های کلی بخش آموزش عالی مندرج در کتاب پیوست قانون برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مبنی بر ایجاد یک مرکز پژوهشی سودمند برای مطالعه و پیشنهاد سیاست‌های برنامه‌ریزی، تدوین و اجرای نظام ارزشیابی آموزش عالی و نیز با توجه به ماده ۱ قانون اصلاح تأسیس وزارت فرهنگ و آموزش عالی، مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی در چارچوب وظایف قانونی وزارت فرهنگ و آموزش عالی و به منظور مطالعه، تحقیق، بررسی و برنامه‌ریزی آموزش عالی برای تحقق اهداف زیر تشکیل گردیده است:

- ۲/۱- توسعه مرزهای دانش
- ۲/۲- فراهم آوردن زمینه‌های علمی، فنی و پژوهشی مورد نیاز رشد و توسعه کشور
- ۲/۳- ارتقای سطح تعلیم و تربیت در کشور
- ۲/۴- اعتلای فرهنگ اسلامی در محیط‌های علمی و دانشگاهی
- ۲/۵- تعیین و تدوین رسالت‌ها و اهداف آموزش عالی و ابعاد آموزشی و پژوهشی، خدمات تخصصی و توسعه‌ای مورد نیاز کشور
- ۲/۶- برنامه‌ریزی توسعه آموزش عالی
- ۲/۷- بهترین بهره‌گیری از روابط بین‌المللی در زمینه‌های آموزشی و پژوهشی
- ۲/۸- ارتقای کارآیی و بهره‌گیری بهینه از ارتباطات با بخش‌های آموزش عالی
- ۲/۹- کوشش در پدید آوردن روش‌های تازه و مؤثر در آموزش عالی

۳- وظایف:

برای نیل به اهداف ۹ گانه فوق مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، وظایف زیر را به عهده دارد:

- ۳/۱- تدوین خط مشی فعالیتهای اجرایی برای نیل به اهداف آموزش عالی و پیشنهاد آن
به مراجع ذیصلاح
- ۳/۲- سنجش تواناییهای موجود بخش آموزش عالی و بررسی قابلیتها
- ۳/۳- ایجاد پایگاه اطلاعات آموزش عالی، تجزیه و تحلیل آمار و اطلاعات مورد نیاز
برنامه‌ریزی آموزش عالی و انتشار نتایج آن
- ۳/۴- پژوهش جهت دستیابی به بهترین و مناسبترین فنون روشهای برنامه‌ریزی
- ۳/۵- مطالعه تطبیقی نظامهای آموزش عالی
- ۳/۶- شناخت منابع تأمین مالی آموزش عالی
- ۳/۷- تهیه طرح آمایش آموزش عالی کشور جهت تأسیس و توسعه مراکز آموزش عالی
- ۳/۸- ارزشیابی عملکرد بخش آموزش عالی و مقایسه آن با اهداف تعیین شده
- ۳/۹- پژوهش پیرامون عوامل مختلف آموزش عالی نظیر دانشجو، اعضای هیأت
علمی، کارکنان، تجهیزات، کتابخانه ها و بناهای دانشگاهی
- ۳/۱۰- بررسی میزان انطباق برنامه‌های آموزش عالی با اهداف اقتصادی، اجتماعی
و فرهنگی کشور
- ۳/۱۱- پژوهش پیرامون اشتغال فارغ التحصیلان و برنامه‌ریزی برای آموزشهای مستمر
و ایجاد انجمنهای علمی فارغ التحصیلان
- ۳/۱۲- کمک برای تقویت انجمنهای تخصصی در چارچوب وظایف مؤسسه
- ۳/۱۳- تهیه و تدوین مبانی و معیارهای علمی ارزشیابی و سنجش عملکرد آموزش عالی
- ۳/۱۴- عرضه معیارهای معتبر در مورد ساختار مدیریت و تشکیلات دانشگاهها و مراکز
تحقیقاتی به نحوی که با سیاستها، اولویتهای نیازهای آموزش عالی هماهنگ باشد
- ۳/۱۵- کمک به ارتقای دانش و مهارت مدیران و برنامه‌ریزان شاغل در کلیه زمینه‌ها
در بخش آموزش عالی
- ۳/۱۶- انتشار نتایج تحقیقات و بررسیهای انجام شده مؤسسه
- ۳/۱۷- ارائه برنامه‌های علمی برای ترویج هرچه بیشتر فرهنگ اسلامی در محیطهای
علمی دانشگاهی

۳/۱۸- مطالعه برای ارائه طریق راجع به بهترین استفاده از ارتباطات بین مؤسسات

آموزش عالی و مراکز پژوهشی در داخل و خارج کشور

۳/۲۰- مطالعه و پیشنهاد سیاستهای برنامه‌ریزی آموزشی و درسی

۳/۲۱- پژوهش و ارزیابی درباره عملکرد تشکلهای دانشجویی

۳/۲۲- تشکیل کارگاههای آموزشی و مهارت آموزی

۴- ارکان مؤسسه :

مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی از سه رکن اساسی زیر تشکیل

یافته است :

۴/۱- هیأت امناء

۴/۲- رئیس مؤسسه

۴/۳- شورای مؤسسه

علاوه بر سه رکن اصلی فوق، مؤسسه دارای شوراهای مختلفی است که

در مجموعه وظایف خود فعالیت دارند. این شوراها عبارتند از:

- شورای بررسی و انتخاب طرحهای پژوهشی

- شورای انتشارات

- شورای هیأت تحریریه فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی

- شورای مدیران گروههای علمی

تعداد اعضای شورای بررسی و تصویب طرحهای پژوهشی ۱۲ نفر، شورای

انتشارات ۸ نفر و تعداد اعضای هیأت تحریریه فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش

عالی متشکل از ۲۰ نفر از اعضای هیأت علمی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی

کشور است.

وظایف اصلی مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی توسط گروههای علمی،

پژوهشی و اجرایی مؤسسه انجام می‌گیرد. وظایف هر یک از گروهها و مدیران به شرح

وظایف و اساسنامه مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی به تفصیل بیان گردیده است .

گروه های علمی مؤسسه عبارتند از:

- گروه برنامه ریزی آموزش عالی
- گروه اقتصاد آموزش عالی و بررسی های نیروی انسانی
- گروه پژوهش های آماری و انفورماتیک
- گروه مطالعات تطبیقی و نوآوری در آموزش عالی
- گروه مطالعات مدیریت آموزش عالی
- گروه تکنولوژی آموزشی

باتوجه به نقش مؤسسه به عنوان یک مؤسسه پژوهشی در برنامه ریزی آموزش عالی و رسالت تحقیقاتی آن که ساختار پژوهشی را طلب می نماید تغییراتی در گروه های مؤسسه در حال اجراست و گروه های پژوهشی زیر برای تصویب به سازمان اموراداری و استخدامی کشور پیشنهاد گردیده است :

- گروه آمار و کامپیوتر
- گروه طرح و برنامه
- گروه تحقیقات در آموزش عالی
- گروه آموزش و مهارت آموزی
- گروه انتشارات

۵- سازمان ، تشکیلات و پست های سازمانی :

بر اساس نمودار سازمانی مصوب سازمان اموراداری و استخدامی کشور، تشکیلات مؤسسه به شرح زیر می باشد:

- ۵/۱- حوزه ریاست مؤسسه
- ۵/۲- معاون مؤسسه
- ۵/۳- دفتر ریاست و روابط عمومی

- ۵/۴- اداره اموراداری و مالی
- ۵/۵- کتابخانه و انتشارات
- ۵/۶- گروه برنامه‌ریزی آموزش عالی
- ۵/۷- گروه اقتصاد آموزش عالی و بررسی‌های نیروی انسانی
- ۵/۸- گروه پژوهش‌های آمار و انفورماتیک
- ۵/۹- گروه مطالعات تطبیقی و نوآوری در آموزش عالی
- ۵/۱۰- گروه مطالعات مدیریت آموزش عالی
- ۵/۱۱- گروه تکنولوژی آموزشی

لازم به یادآوریست که علاوه بر اعضای شاغل در مؤسسه که مستقیماً در مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی مشغول خدمت هستند، تعدادی از افراد متخصص در زمینه‌های علوم تربیتی، برنامه‌ریزی، مدیریت آموزش عالی و علوم اجتماعی و اقتصاد نیز با گروه‌های پژوهشی مؤسسه همکاری دارند.

۶- سیمای امکانات مؤسسه:

تعداد افراد شاغل در مؤسسه در حال حاضر ۶۲ نفر می‌باشد. از این تعداد ۸ نفر دارای مدرک دکتری تخصصی، ۱۴ نفر دارای مدرک فوق لیسانس، ۱۲ نفر دارای مدرک تحصیلی لیسانس، ۲۰ نفر دارای مدرک تحصیلی دیپلم متوسطه‌اند و مدرک تحصیلی ۸ نفر از کارکنان مؤسسه کمتر از دیپلم متوسطه است.

مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی سعی دارد که از توان علمی موجود کشور در زمینه‌های پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی حداکثر بهره‌برداری را بکند و در این راستا با تعدادی از متخصصان رشته‌های علوم تربیتی، علوم اجتماعی و اقتصاد و کامپیوتر همکاری نزدیک دارد. وظیفه این افراد یاری دادن به شورای بررسی و انتخاب طرح‌های پژوهشی، همکاری در طراحی و امورات اجرایی کارگاه‌های آموزشی، همکاری با گروه‌های پژوهشی مؤسسه و عرضه خدمات کامپیوتری، پژوهشی و برنامه‌ریزی است. به منظور تقویت توان علمی و اجرایی مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی، در سال

۱۳۷۱ تعداد ۱۷ نفر از داوطلبان واجد شرایط برای طی دوره تحصیلات کارشناسی ارشد توسط مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی انتخاب و از طرف این مؤسسه مأمور به تحصیل گردیدند. این افراد، در رشته توسعه اقتصادی و گرایش برنامه ریزی توسعه آموزش عالی در دانشگاههای تهران و علامه طباطبائی مشغول به تحصیلند. همچنین، علاوه بر موارد فوق، برای ارتقای سطح علمی افراد شاغل در مؤسسه در حال حاضر تعداد ۵ نفر از اعضای مؤسسه در دوره های کارشناسی ارشد و کارشناسی آزاد معادل دانشگاه علامه طباطبائی مشغول به تحصیلند و دو نفر از اعضای مؤسسه در دوره دکترای تخصصی در خارج از کشور به تحصیل اشتغال دارند.

۷- اداره امور اداری و مالی :

این اداره زیر نظر مستقیم ریاست مؤسسه فعالیت دارد و وظایفی از قبیل اجرای قوانین و مقررات استخدای، صدور احکام حقوقی و استخدامی کارکنان، امور مراسلاتی، تکثیر، انجام امور مالی و حسابداری، دریافت های مالی و توزیع و فروش نشریات و کتب منتشر شده را به عهده دارد.

پرداخت حقوق و دستمزد کارکنان مؤسسه با استفاده از کامپیوتر انجام می شود به طوری که کلیه پرداختها با ریزترین مشخصات در دسترس مسؤلان قرار می گیرد. در حال حاضر، سیستم کارگزینی و پرسنلی مؤسسه نیز به صورت کامپیوتری طراحی گردیده است و اطلاعات مربوط به کلیه اعضای مؤسسه به صورت فایل های کامپیوتری ذخیره گردیده است و به سهولت می توان از آن بهره برداری نمود. طراحی سیستم های انبارداری، دبیرخانه، جمع داری اموال نیز در دست انجام می باشد.

۸- پایگاه اطلاعاتی :

یکی از مهمترین مشکلات مسؤلان و برنامه ریزان، به ویژه برنامه ریزان آموزشی، عدم دسترسی به اطلاعات و آمار دقیق و بهنگام است. مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی در جهت رفع این کمبود ایجاد پایگاه اطلاعات آموزش عالی رایکی از اهداف خود قرار داده و به تشکیل آن پرداخته است. ایجاد این پایگاه از سال ۱۳۷۰

شروع و در سالهای ۱۳۷۱ و ۱۳۷۲ تکمیل گردید و هر روز نیز بر اطلاعات موجود در آن افزوده می شود. طرحهای مختلف آماری برای تهیه اطلاعات و آمار مورد نیاز این پایگاه توسط گروه پژوهشهای آماری و انفورماتیک به مرحله اجرا درآمده و نتایج آن به صورت اطلاعات و ارقام در اختیار پایگاه اطلاعاتی قرار می گیرد. در حال حاضر، کلیه اطلاعات و آمار مربوط به پذیرفته شدگان به آموزش عالی، دانشجویان، فارغ التحصیلان، کارکنان آموزشی، اعضای هیات علمی، بودجه و اعتبارات و فضاهای کالبدی دانشگاهها و موسسات آموزش عالی کشور در فایل های کامپیوتری ذخیره گردیده است و محققان و پژوهشگران می توانند به راحتی از این اطلاعات استفاده نمایند.

۹- اعتبارات :

بودجه مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی در سال ۱۳۷۰ معادل ۵۰ میلیون ریال و در سال ۱۳۷۱ بالغ بر ۱۵۰ میلیون ریال بوده است که در سال ۱۳۷۲ به ۳۰۰ میلیون ریال افزایش یافته است. برای سال ۱۳۷۳ مؤسسه نیز بودجه ای معادل ۳۵۰ میلیون ریال تصویب گردیده است.

۱۰- فضای کالبدی :

مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی در حال حاضر در طبقات دوم و سوم ساختمان گلغام در خیابان افریقا مستقر است. این ساختمان شامل ۸ واحد میباشد که دو واحد آن به صورت سایت های کامپیوتری هستند و مورد استفاده محققان و پژوهشگران قرار می گیرد.

۱۱- تجهیزات :

در حال حاضر، در مؤسسه تجهیزات زیر وجود دارد:

۱۱/۱- یک دستگاه ماشین فتوکپی

۱۱/۲- یک دستگاه ترمینال IBM

۱۱/۳- دو دستگاه کامپیوتر مدل ۴۸۶

- ۱۱/۴- سه دستگاه کامپیوتر مدل ۳۸۶
- ۱۱/۵- ۱۲ دستگاه ریز کامپیوتر مدل ۲۸۶
- ۱۱/۶- یک دستگاه کامپیوتر مکینتاش
- ۱۱/۷- یک دستگاه چاپگر STYLE-WRITER
- ۱۱/۸- ۵ دستگاه چاپگر اپسون مدل ۱۱۷۰
- ۱۱/۹- یک دستگاه چاپگر اپسون مدل FX ۵۰۰۰
- ۱۱/۱۰- یک دستگاه پریشگر اپسون ۶۰۰۰
- ۱۱/۱۱- یک دستگاه چاپگر HP4 لیزری
- ۱۱/۱۲- یک دستگاه چاپگر اپسون مدل ۲۵۵۰
- ۱۱/۱۳- یک دستگاه OVERHEAD مدل CM ۹۵۵۰
- ۱۱/۱۴- یک دستگاه CD-ROM مدل MCDDS
- ۱۱/۱۵- وسایل نقلیه شامل ۵ دستگاه اتومبیل سواری

۱۲- کتابخانه و مرکز اطلاع رسانی :

این مؤسسه با وجود محدودیت فضا برای فعالیتهای خود، توانسته است کتابخانه‌ای با ۱۳۰۰۰ عنوان کتاب، ۳۶ عنوان مجله خارجی و ۲۵ عنوان مجله فارسی ایجاد نماید. در این کتابخانه با بهره‌گیری از یک بانک اطلاعاتی کامپیوتری می‌توان با دانستن کوچکترین جزء از مشخصات یک کتاب یا یک مقاله در صورت موجود بودن در مؤسسه به آن دست یافت. در حال حاضر، با توجه به سهولت دسترسی به سیستم اطلاع رسانی آموزشی ERIC که توسط CD-RAM انجام می‌گیرد، محققان و پژوهشگران مؤسسه می‌توانند اسناد و مدارک مورد نیاز را در اسرع وقت در اختیار داشته باشند.

۱۳- فعالیتهای مؤسسه :

بطور کلی، فعالیتهای مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی رامی‌توان به ۵ گروه زیر تقسیم نمود:

۱۳/۱- فعالیتهای پژوهشی مؤسسه در زمینه کلیه عوامل و مسایل مربوط به آموزش

عالی

۱۳/۲- فعالیتهای مربوط به برنامه ریزی آموزش عالی در چارچوب برنامه های

پنجساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

۱۳/۳- فعالیتهای آموزشی و مهارت آموزی به منظور ارتقای دانش و تواناییهای

کادر مدیریت هیات علمی و کارشناسی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی

از طریق ایجاد و برگزاری کارگاههای آموزشی روش تحقیق، تدریس،

برنامه‌ریزی و مدیریت

۱۳/۴- فعالیتهای انتشاراتی و خدمات اطلاع رسانی به منظور دسترسی قرار دادن

نتایج طرحهای تحقیقاتی.

۱۳/۵- فعالیتهای مشاوره‌ای علمی

۱۳/۱ - فعالیتهای پژوهشی :

فعالیتهای پژوهشی مؤسسه از طریق انجام طرحهای پژوهشی گروههای علمی

مؤسسه و طرحهای مصوب شورای بررسی و انتخاب طرحهای پژوهشی انجام می‌گیرد.

شورای بررسی و تصویب طرحهای پژوهشی در تاریخ ۱۳۷۰/۱۲/۹ به

منظور بررسی طرحهایی که موضوع آنها منطبق با عناوین عمده پژوهشی مؤسسه بوده

و از سوی پژوهشگران به مؤسسه ارائه می‌شود و همچنین تخصیص بودجه برای آنها

تشکیل گردید. این شورا که متشکل از ۱۱ نفر از اساتید دانشگاههای تهران، تربیت معلم

تهران، علامه طباطبائی و شهید چمران اهواز و همچنین تنی چند از اعضای هیأت علمی

مؤسسه می‌باشد و با حضور ریاست مؤسسه تشکیل می‌گردد، تا پایان سال ۱۳۷۲ با

تشکیل ۳۱ جلسه تاکنون ۴۳ طرح پژوهشی را مورد بحث و بررسی قرار داده است که

از این تعداد ۱۵ طرح مورد تصویب نهایی، ۱۹ طرح مردود و ۱۰ طرح نیز به صورت

مشروط پذیرفته شده است. در میان ۱۵ طرح تصویب شده توسط شورا تاکنون ۷ طرح

به صورت کامل اجرا گردیده است و ۸ طرح دیگر نیز در دست اجراست.

بر اساس مصوبات شورا و به استناد آئین نامه اعطای کمک مالی به اجرای پایان نامه

دوره های کارشناسی ارشد مبلغ یک میلیون ریال و دکترای تخصصی مبلغ دو میلیون ریال پرداخت می گردد که از این مبلغ ۷۰ درصد به دانشجو، ۲۰ درصد به استادراهنما و ۱۰ درصد به مشاور جهت تهیه کتاب و منابع علمی اختصاص دارد.

۱۳/۲ - فعالیتهای مربوط به برنامه ریزی در بخش آموزش عالی :

این فعالیتهای در بخش آموزش عالی و در چارچوب برنامه ریزی پنجساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران است که نظرات دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و اظهار نظر کارشناسان و ارائه راهحلهای مناسب در زمینه برنامه ریزی در بخش آموزش عالی را در بر می گیرد.

مهمترین فعالیتهای این بند عبارتست از بررسی عملکرد گذشته و وضع موجود آموزش عالی در برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و طراحی برنامه دوم آموزش عالی و تحقیقات غیرپزشکی. سرپرستی این فعالیت به عهده ریاست محترم مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی است و اعضای آن را تعدادی از معاونان وزارت متبوع و یا اعضای هیأت علمی مؤسسه یا دانشگاهها تشکیل می دهند. این کمیته برای تحقق اهداف خود و برای تعیین سیاستها و خط مشیهای بخش آموزش عالی و تحقیقات دولتی غیرپزشکی گروههای برنامه ریزی زیر را تشکیل داده است :

- گروه بررسی قوانین و مقررات و مدیریت و تشکیلات

- گروه برنامه ریزی تحقیقات

- گروه برنامه ریزی مالی

- گروه برنامه ریزی فرهنگی

- گروه برنامه ریزی آموزشی

- گروه برنامه ریزی عمرانی

- گروه برنامه ریزی نیروی انسانی متخصص

اعضای گروههای تخصصی فوق را معاونان و مشاوران ذیربط وزارت فرهنگ و آموزش عالی، اعضای هیأت علمی دانشگاهها، مدیران، کارشناسان و اعضای هیأت

علمی وزارت فرهنگ و آموزش عالی و مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی تشکیل می‌دهند. ضمناً این فعالیت‌ها تصویب نهایی و قانونی برنامه‌های بخش آموزش عالی همچنان ادامه دارد.

تاکنون ۹ فعالیت در این زمینه در سالهای ۱۳۷۱ و ۱۳۷۲ انجام گرفته است.

۱۳/۳ - فعالیتهای آموزشی و مهارت آموزی :

فعالیهای آموزشی و مهارت آموزی مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی عبارتند از:

- ۱- برگزاری کارگاههای آموزشی شامل کارگاههای برنامه‌ریزی توسعه آموزش عالی و کارگاههای روش تحقیق، مدیریت ...
- ۲- برگزاری سمینارهای ادواری
- ۳- برگزاری دوره‌های آموزشی

کارگاههای آموزشی :

مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی به منظور ارتقای سطح دانش و مهارتهای مدیریت اعضای هیات علمی و کارشناسان دانشگاهها و موسسات آموزش عالی، برگزاری کارگاههای آموزشی را یکی از مهمترین وظایف خود می‌داند و در این خصوص تاکنون ۱۰ کارگاه آموزشی را با همکاری دانشگاهها و موسسات آموزشی و پژوهشی برگزار نموده است که از این تعداد ۴ کارگاه آموزشی مربوط به برنامه‌ریزی توسعه آموزش عالی است و در آن ۱۱۲ نفر از رؤسا و معاونان و کارشناسان دانشگاهها شرکت داشته‌اند همچنین ۵ کارگاه آموزشی مربوط به روش تحقیق بوده است که ۱۹۷ نفر از اعضای هیات علمی و کارشناسان دانشگاهها و موسسات پژوهشی در آنها شرکت نموده‌اند. و یک کارگاه آموزشی مدیریت نیز با همکاری دانشگاه تهران برگزار نموده است.

سمینارهای ادواری :

یکی از فعالیتهای آموزشی مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی برگزاری سمینارهای ادواری در ارتباط با بهبود نظام برنامه‌ریزی و ارزیابی آموزش عالی است. هدف اساسی از برگزاری این سمینارها ارتقای دانش اعضای مؤسسه از طریق اشاعه آخرین تجربیات و یافته‌های علمی مربوط به روشها و فنون و فرایند برنامه‌ریزی آموزشی است. در این زمینه تاکنون ۱۲ سمینار در مورد موضوعات مختلف برگزار شده است.

دوره‌های آموزشی :

مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی در جهت بهبود و ارتقای سطح دانش علمی کارشناسان دانشگاهها و موسسات آموزش عالی اقدام به برگزاری دوره‌های مختلف آموزشی نموده است که از آن میان می‌توان از برقراری دوره آموزشی برای کارشناسان دانشگاهها در بابلسر نام برد.

۱۳/۴ - فعالیتهای انتشاراتی :

به منظور اشاعه دانش برنامه‌ریزی و انتشار نتایج پژوهشهای انجام شده در مؤسسه و ارتقای دانش مدیران و کارشناسان آموزش عالی و کمک به تصمیم‌گیران و سیاستگذاران امر آموزش عالی و پژوهشگران کشور، و اشاعه فرهنگ کتبی مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی اقدام به انتشار نتایج فعالیتهای پژوهشی، برنامه‌ریزی و آموزشی نموده است. در این زمینه، تالیف و تدوین گزارشها و مقاله‌های علمی، پژوهشی و آموزشی، نشریات آماری مورد استفاده در برنامه‌ریزی دانشگاهی، ترجمه و تالیف کتابها و مقاله‌های مربوط به برنامه‌ریزی را در دست اجرا دارد که تعدادی از آنها به صورت گزارش یا کتاب منتشر شده و شماری هم در دست چاپ است.

بطور کلی انتشارات مؤسسه را می‌توان به قسمت‌های ریز تقسیم نمود:

- گزارشهای پژوهشی

- گزارشهای تطبیقی در مورد آموزش عالی
- گزارشهای آموزشی
- ترجمه کتاب یا مقاله های خارجی مورد استفاده در برنامه ریزی
- گزارشها و پژوهشهای آماری
- گزارشها و مقالات مربوط به برنامه های اول و دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران.
- فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی

فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی

به منظور ایجاد رابطه علمی با محققان، پژوهشگران و صاحب نظران مسایل آموزش عالی و ارائه نتایج مطالعات و تحقیقات پژوهشگران و برنامه ریزان آموزشی، فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی توسط این مؤسسه انتشار یافته است. در سال ۱۳۷۲ شماره ۴ از این فصلنامه چاپ و در اختیار محققان و پژوهشگران قرار گرفت.

اهداف این نشریه پژوهشی عبارتند از:

- ۱- اشاعه و گسترش دانش برنامه ریزی آموزش عالی
- ۲- نشر پژوهشهای برنامه ریزی آموزشی با تاءکید بر آموزش عالی
- ۳- نشر نظریه ها، یافته ها، الگوها، پژوهشها و دستاوردهای علمی در زمینه مدیریت و برنامه ریزی به ویژه مدیریت و برنامه ریزی آموزش عالی
- ۴- ارائه آگاهیها، داده ها و اطلاعات و معرفی کتابها و نشریات و منابع علمی، سازمانهای آموزش عالی ملی و بین المللی، نتایج سمینارها و کنفرانس های مربوط
- ۵- برنامه ریزی و مدیریت آموزش عالی در سطح ملی و بین المللی

۱۳/۵ - فعالیتهای مشاوره علمی:

فعالیتهای مشاوره ای به منظور کمک به وزارت فرهنگ و آموزش عالی و سایر وزارتخانه ها، نهادها، سازمانها و دانشگاهها و مؤسسات تحقیقاتی کشور در زمینه های

برنامه ریزی و ارتقای توانمندی مدیریت کارشناسان برنامه ریزی و توانمندی شغلی اعضای هیات علمی و همچنین زمینه های مورد نیاز آنان انجام می گیرد. این خدمات شامل هدایت و راهنمایی دانشجویان دوره های کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی در مورد موضوعات تحقیقات پیشنهادی مؤسسه به عنوان پایان نامه و هدایت متقاضیان در خصوص برنامه ریزی آموزشی است.

پیوست ۱: اهداف و وظایف مؤسسه تحقیقات و برنامه ریزی علمی و آموزشی

مؤسسه تحقیقات و برنامه ریزی علمی و آموزشی با هدف "کمک به بهبود کیفیت و محتوای برنامه ریزی علمی و آموزشی در کلیه سطوح" و با وظایف زیر کار خود را آغاز نمود:

- ۱/۱ - پژوهش و مطالعه در برنامه ریزی علمی، تحقیقاتی و آموزشی
- ۱/۲ - گردآوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات و آمار مربوط به امور علمی، تحقیقاتی و آموزشی
- ۱/۳ - برنامه ریزی علمی، تحقیقاتی و آموزشی کشور در کلیه سطوح آموزشی
- ۱/۴ - کمک به تربیت کادر لازم در زمینه های مربوط به پژوهشهای علمی و برنامه ریزی علمی و آموزشی
- ۱/۵ - تدوین طرحهای لازم برای کمک به اجرای وظایف مندرج در ماده ۱ قانون تاسیس وزارت علوم و آموزش عالی
- ۱/۶ - کمک به انتشار یا انتشار نتایج تحقیقات و بررسیهای علمی و کتابها و نشریاتی که در پیشرفت هدفهای علمی و آموزشی و تحقیقاتی کشور مؤثر خواهند بود.
- ۱/۷ - پژوهش در امر راههای گسترش اطلاعات علمی و فنی، اهتمام به ایجاد خدمات علمی مربوط و ارائه آن جهت استفاده در امور علمی و آموزشی و تحقیقاتی

سازمان مؤسسه تحقیقات و برنامه ریزی علمی و آموزشی از ارکان زیر تشکیل

گردیده بود:

الف - هیات امضاء

- ب - شورای مؤسسه
- ج - ریاست مؤسسه
- د - شورای تحقیقات

که هدایت و اجرای وظایف مؤسسه را در قسمت‌های زیر به عهده داشتند :

- ۱- امور بین الملل و روابط عمومی
- ۲- مدیریت امور مالی و اداری
- ۳- مرکز برنامه ریزی آموزشی
- ۴- مرکز سیاست علمی و پژوهشی
- ۵- مرکز اسناد و مدارک علمی
- ۶- مرکز خدمات کتابداری

در شرح وظایف و پست‌های سازمانی مصوب مؤسسه تحقیقات و برنامه ریزی علمی و آموزشی جمعاً تعداد ۳۸۸ پست سازمانی پیش بینی گردیده بود. از نظر فضای کالبدی این مؤسسه در ساختمان شماره ۸ فعلی وزارت فرهنگ و آموزش عالی واقع در خیابان انقلاب، چهارراه فلسطین، در ۷ طبقه استقرار داشت. در این ساختمان، علاوه بر مرکز اسناد و مدارک علمی ایران و کتابخانه بزرگ آن، چاپخانه‌ای نیز برای چاپ و انتشار پژوهش‌ها و تحقیقات آن مؤسسه در نظر گرفته شده بود.

مؤسسه تحقیقات و برنامه ریزی علمی و آموزشی فعالیت‌های پژوهشی، آموزشی و خدماتی خود را تا سال ۱۳۵۸ ادامه داد و در این مدت توانست تعداد ۲۸۳ نشریه علمی به زبان فارسی و ۵۷ نشریه به زبان‌های انگلیسی و فرانسه در زمینه‌های مختلف آموزشی، پژوهشی و سیاست علمی و تکنولوژی منتشر نماید. این مؤسسه در زمان خود موفق به تهیه برنامه‌های توسعه پنجم و ششم (قبل از انقلاب) و همچنین تأسیس و برنامه ریزی دانشگاه‌های بوعلی همدان و دانشگاه آزاد ایران وقت (دانشگاه پیام نور فعلی) گردید. علاوه بر نشریات فوق، مؤسسه تحقیقات و برنامه ریزی علمی و آموزشی در ایجاد مرکز اسناد و مدارک علمی و همچنین مرکز خدمات کتابداری در توسعه علمی

امرکتب‌داری و اطلاع‌رسانی فعالیت داشت و در ایجاد و بهسازی کتابخانه‌های تخصصی و دانشگاهی نقش ارزنده‌ای را ایفا کرد.

مؤسسه تحقیقات و برنامه‌ریزی علمی و آموزشی در نیمه دوم سال ۱۳۵۸ پس از تغییراتی زیرپوشش معاونت پژوهشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی قرار گرفت و در نیمه دوم سال ۱۳۶۰ از طرف مقامات مسؤول وزارت فرهنگ و آموزش عالی منحل گردید و واحدهای آن در معاونت‌های پژوهشی و آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی و همین‌طور کتابخانه ملی ایران ادغام گردید.

مرکز آمار و برنامه‌ریزی آموزشی با نام دفتر آمار و برنامه‌ریزی آموزشی در معاونت آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی با سه گروه علمی زیر فعالیت خود را ادامه داد:

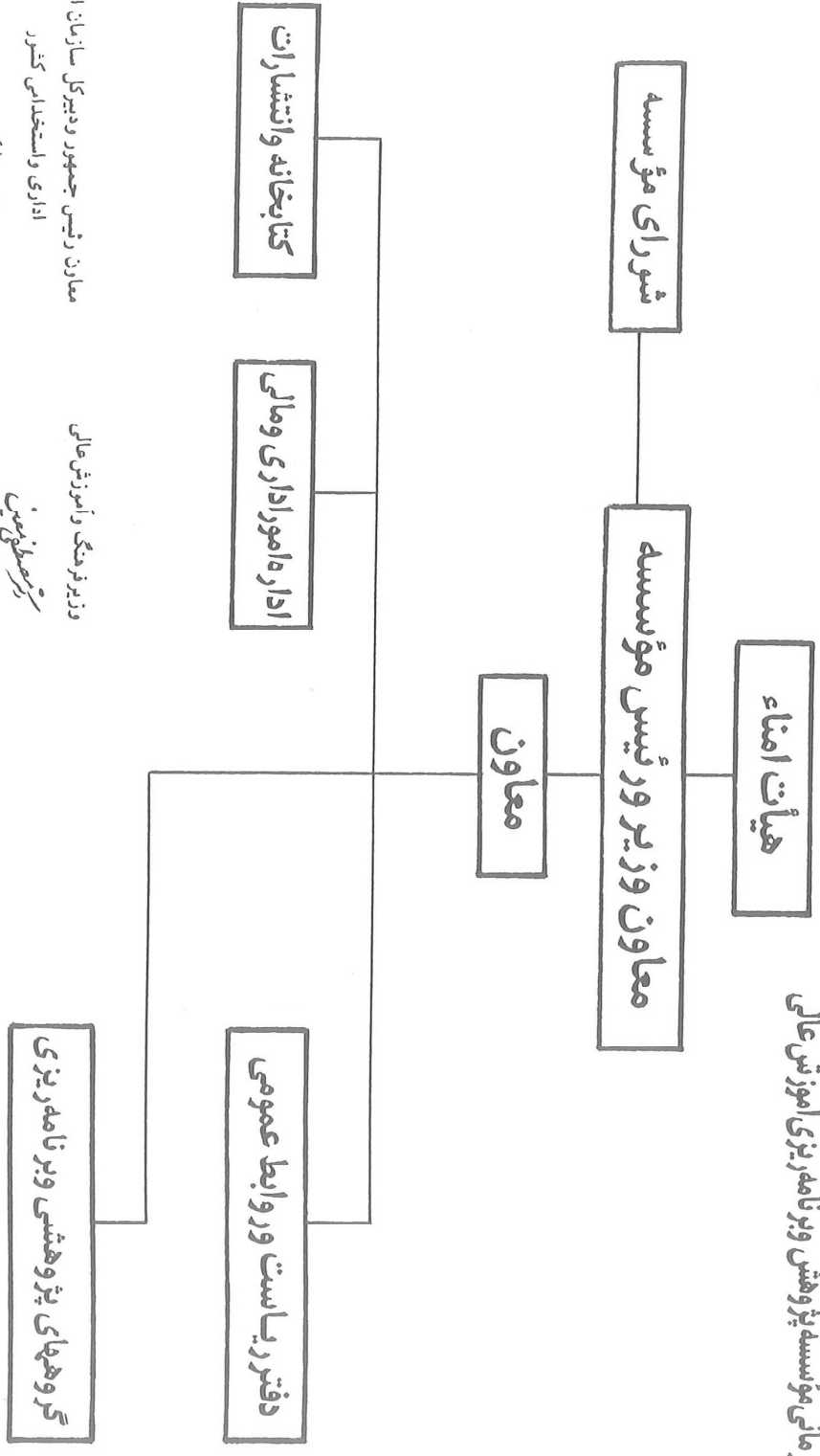
۱- گروه برنامه‌ریزی آموزشی

۲- گروه بررسی‌های آماری

۳- گروه بررسی‌های کالبدی

دفتر آمار و برنامه‌ریزی آموزشی با تعداد اندکی متخصص که در اختیار داشت عملاً وظایف مرکز آمار و برنامه‌ریزی مؤسسه تحقیقات و برنامه‌ریزی علمی و آموزشی را به عهده گرفت و در مدت فعالیت خود، مطالعات و پژوهش‌های متعددی در زمینه‌های مربوط به برنامه‌ریزی آموزشی، پژوهشی و گردآوری اطلاعات و آمار انجام داد.

نمودار سازمانی مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی

معاون رئیس جمهور و مدیر کل سازمان امور

اداری و استخدامی کشور

سید کاظم حسینی
رئیس هیأت امناء

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

مرتضی میرزا

معاون

□ منابع

- ۱- اساسنامه مؤسسه تحقیقات و برنامه ریزی علمی و آموزشی .
- ۲- اساسنامه مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی.
- ۳- پورهادی خمایی، فریده، عملکرد مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی در نیمه اول سال ۱۳۷۲، تهران، مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی، فروردین ۱۳۷۲.
- ۴- پورهادی خمایی، فریده، عملکرد مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی و برنامه سال ۱۳۷۳، تهران، مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی، فروردین ۱۳۷۳، (در دست انتشار).
- ۵- حریری، محمدعلی، گزارش عملکرد سال ۱۳۷۱ و برنامه سال ۱۳۷۲ مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی، تهران، مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی، فروردین ۱۳۷۲.
- ۶- حکمت، علیرضا، فهرست فعالیتهای پژوهشی مؤسسه تحقیقات و برنامه ریزی علمی و آموزشی، تهران، مؤسسه تحقیقات و برنامه ریزی علمی و آموزشی، فروردین ۱۳۵۷.
- ۷- شرح وظایف، سازمان و پستهای سازمانی مؤسسه تحقیقات و برنامه ریزی علمی و آموزشی، مؤسسه تحقیقات و برنامه ریزی علمی و آموزشی، مرداد ۱۳۵۳.
- ۸- شرح وظایف و پستهای سازمانی مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی
- ۹- فهرست نشریات مرکز برنامه ریزی آموزشی (۱۳۴۸-۱۳۵۳)، تهران، مؤسسه تحقیقات و برنامه ریزی علمی و آموزشی، دی ۱۳۵۳.